

førte, at vi i dette århundrede ikke har fået noget sigøjnerproblem. Politichef V. H. Mensen, der ledede statspolitiet til 1933, havde en indstilling til sigøjnerne, der kom til udtryk på følgende måde: Smid dem ud først. Så kan vi tale om det bagefter!

I resten af bogen gives der en noget spinkel fremstilling af sigøjnerkulturen samt en reportageagtig skildring af de ubehagelige begivenheder i 1968, da sigøjnere kom i vanskeligheder mange steder i landet. Det er forfatterens opfattelse, at en smule sanitær bistand til sigøjnerlejrene og en rimelig fortolkning af næringsloven vil løse de fleste problemer. Da vort sigøjnertal er så lille, skulle vi ikke med det første komme til at stå over for de langt vanskeligere assimileringsproblemer.

Ib Gejl

Peter Kier: Min rejse gennem jordelivet. Udg. af Jens Holdt og Hans Hejselbjerg Paulsen. (Skrifter udgivne af Historisk Samfund for Sønderjylland, nr 39, 1968). 306 s.

En af de betydeligste præster i Nordslesvig i de første årtier af 1800-tallet var Østerløgum-præsten Peter Kier (1771–1834). I den sidste del af sit liv arbejdede han på en fremstilling af sin slægts og sit eget livs historie. Tanken med værket var, at det skulle være et åndeligt testamente for hans børn. Indtil kort før sin død i januar 1834 skrev han på manuskriptet, som aldrig afsluttedes.

Efter en omtumlet skæbne havnede manuskriptets to bind hos frimenighedspræst Thade Petersen. Fra ham gik det til landsarkivet i Åbenrå, hvor det nu befinder sig.

Skønt Kiers modersmål og omgangssprog var dansk, og skønt han

livet igennem udførte sine kirkelige tjenester på dansk, er erindringerne skrevet på et formfuldendt tysk. Andre af Kiers efterladte arbejder og bevarede breve fra hans hånd er på dansk, som han beherskede lige så fuldt som tysk og latin. Om han ved at skrive memoirerne på tysk har villet understrege det lidt hemmelighedsfuldt gedulgte, der ligger i, at alle stednavne og personnavne er konstruerede dæknævne, får stå hen. Under alle omstændigheder er hans vekslen mellem sprogene et typisk udtryk for den sproglige situation i datidens Slesvig.

Kiers livrejse foreligger nu i en smuk udgave i dansk oversættelse ved afdøde provst, dr. theol. Jens Holdt og sognepræst, dr. theol. H. Hejselbjerg Paulsen. Hvordan arbejdet har været fordelt mellem de to fremgår ikke klart af udgaven, bortset fra, at dr. Holdt har signeret indledningen. Men man gætter næppe fejl, når man går ud fra, at de omhyggelige noter og den besværlige opløsning af alle dæknavnene skyldes dr. Hejselbjerg Paulsen, der selv stammer fra Østerløgum. I et tillæg er gengivet Peter Kiers stednavne-betegnelser med opløsningerne, og bogen slutter med en oversigt over Kiers efterladte manuskripter.

Når man nu ikke har villet eller turdet udgive værket i den tyske original – og man forstår godt betænkeligheden herved – må det siges at være en perfekt udgave af Peter Kiers rejse gennem jordelivet. Bogens værdi ligger i dens billede af livet i et nordslesvigsk sogn omkring 1800 og af tilværelsen i en præstegård på landet. Navnlig har første dels barndoms- og ungdomserindringer sammen med anden dels skildring af præste- og lærergerningen i Østerløgum interesse. Det snævert lokalhi-

storske i erindringerne skygger ikke for de oplysninger af mere almen interesse om skolevæsenet og landsbylivet, som bogen giver.

Hertil kommer en række religiøse og filosofiske betragtninger, som gør det muligt at karakterisere Peter Kier som teolog. For den mindre tålmodige læser har dr. Holdt samlet essensen af dette stof i sin fine indledning.

Af teksten og noterne fremgår, at Kier blandt sine mangehånde gøremål også indsendte en værdifuld indberetning til oldsagskommissionen i København, bl. a. med et vers af Elverhøjvisen og tre folkevisemelodier. Man kan kun dele udgiverens ønske om, at denne indberetning engang må blive trykt i sin helhed. Den fortjener det tydeligvis.

H. P. Clausen

Søhistorisk billedbog. (Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, 1967). 156 upag. sider.

Bogen giver i omkring 150 illustrationer et længdesnit af den danske søfarts historie. Hovedvægten er lagt på tiden ca. 1750–ca. 1850, hvor det snævre søfartshistoriske også er suppleret med billeder fra de danske kolonier, hvortil farten ofte gik. Dampskibsfarten fra o. 1850 til op i mellemkrigstiden forekommer noget stedmoderligt behandlet. I øvrigt er det inden for mulighederne et dækkende udvalg med særdeles gode billeder og korte, vellykkede tekster. Museet selv forestiller sig, at bogen må kunne finde anvendelse i undervisningen; dertil synes den også velegnet; men læreren vil i de fleste tilfælde skulle supplere sin viden en del for at kunne bruge bogen.

Vagn Dybdahl

Henry Bruun: Dansk historisk bibliografi. II. Stats- og kulturforhold fra åndsliv og ud. – III. Danmarks topografi. Sønderjyllands (hertugdømmernes) historie, indre forhold og topografi. (Rosenkilde og Bagger, 1967–1968). 472 og 510 s.

Dr. Henry Bruuns store bibliografi er hermed i udgivelsen nået halvejs i løbet af tre år, jfr. Historie VII, 328. Man må håbe, at omstændighederne vil tillade en hurtigere udgivelse af de følgende bind. Det bliver nemlig tydeligere og tydeligere, at først registreret vil muliggøre en fuldstændig udnyttelse af værket. I den forbindelse kan det anbefales at overveje at medtage et stedregister i det sidste bind, i stedet for som hos »Erichsen & Krarup« og i bibliografien for 1943–47 kun at have forfatter- og titelregistre. Det ønskelige deri følger navnlig af, at bibliografien – i øvrigt efter et ganske rigtigt princip – lader det saglige sejre over det stedlige; dette forklarer også, at topografien i bind III har kunnet afvikles på 300 sider. Selv om man er aldrig så fortrølig med systematikken, vil det vistnok være meget forlangt, at man skal kunne komme på at søge noget om Ribe under »Malerkunst. Enkelte emner«. Det skal indrømmes, at det samme forhold vil gøre sig gældende for en række personers vedkommende. Det turde da også være et spørgsmål, om ikke et personregister vil være at foretrække fremfor et titelregister.

Vagn Dybdahl

Foreløbige arkivregistraturer, ny serie nr. 1. Privatarkiver. Politikeren Andreas Frederik Krieger. (Udgivet af Rigsarkivet, 1969). 48 s.

Med denne registratur over A. F. Kriegers privatarkiv har Rigsar-